

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

G.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

non peccare mortaliter. Nam non peccat mortaliter ratione sui furti, est enim modicum; nec ratione alieni, quia ad illud non concurrit, & præter ipsius intentionem est, quod suum cum aliis iungatur *part. 2. tractat. 17. resolut. 42.* Ob quam etiam rationem dicendum cum Vasquez *ibid. num. 6.* contra Bonacinam *de contr. disputat. 2. quest. 8. punct. 2. num. 5.* eum, qui modicum furaretur a Petro, a quo alii notabilem quantitatem surripissent, non peccare mortaliter. Nam is non esset causa notabilis damni, quia iam illatum erat, & furtum suum est partium. *part. 2. tractat. 17. resolutio. ne 41.*

Non bene
ait Valer.
licere om-
nibus in-
gredi alio-
nam vine-
am & v-
uas come-
dere.

10 Adverte quod Valerus *verb. Peccatum diff. 23.* ait, licere, absque vlla culpa ingredi alienam vineam, & vnum, vel alterum racemum comedere, ex Deuteronomio. 23. ubi dicitur; *Ingressus vineam proximi tui, comede vnas quantum tibi placuerit, foras autem ne offeras tecum.* Sed si hæc opinio esset vera, vix vinearum dominis. Nec video cur non idem dicendum esset de pyris, ficis, pomis, &c. *part. 3. tr. 6. res. 20.*

Furtum
rei sacræ
est sacrile-
gium.

11 Furtum rei sacræ, aut de loco sacro, est sacrilegium. Quod ad alias furti circumstantias in confessione explicandas, vide *verb. Circumstantia ubi.*

12 Volenti furari à paupere licitum est proponere minorem iniuriam, quã inferret furando à divite. An etiam consulere, vt à divite potiùs quam à paupere, nummos surripiat. Vide *verb. Scandalum, num. 5.*

Sipromul-
gatur cen-
sura cõtra
non reve-
lantes si-
rem & sur-
est filius a-
ius, qui
bona am-
sit, nemo
iunctur il-
lum, vel
eius com-
plices re-
velare.

13 Quando promulgatur monitorium, vt reveleetur furtum factum de bonis certæ personæ, non tenetur quis revelare filium talis personæ, si ille furatus esset, nisi constet mentem patris esse, vt etiam filius, si reus sit, manifestetur. Nam pater numquam præsumitur velle filios diffamare. Ita contra Naldum *verb. Excommunicat. num. 8.* & *verb. Filius num. 3.* Raynaud. *de monit. par. 1. cap. 3. quest. 14.* Qui tamen id non extendit ad complices. Sed hoc etiam est difficile, nam eo ipso quod revelan-

tur socii, & complices, certum moraliter est detegendos esse filios *p. 5. tract. 13. res. 69.*

Ex furto oritur obligatio restitutionis tam in iure, quam in concausis, de qua re vide *verb. Restituere quis teneatur ex iniusta actione.*

14 Siquis furatur aliquem librum historiarum ex bibliotheca Regularium peccat, & tenetur illum restituere, et si habeat animum duplum largiendi Monasterio. Diana *part. 10. tractat. 13. res. 41.*

GABELLAS
Imponere.

1 ✠ **A**D gabellarum iustam, & licitam impositionem requiritur iustitia, tum ex parte causæ efficientis, vt qui illas imponit sit supremus populi dominus, alium superiorem in temporalibus non agnoscens, quales sunt Papa, Imperator, Reges, multiq; Duces, ac Republicæ, vel alii inferiores de licentia Papæ, aut Principis supremi: tum ex parte causæ materialis, quæ duplex est, mediata, vt est persona, & immediata quæ sunt illius bona: tum etiam ex parte causæ formalis, & finalis. Si ex omnibus his capitibus adsit iustitia, quam explicabimus, gabellæ licite imponentes & eas imponentes excommunicantur in quinto Canone Bullæ *Coenæ.*

Gabella
non possunt
imponi
absq; metra
excommu-
nicationis
nisi iusta
sint.

2 Circa causam materialem remotam, illicita est omnis gabella imposta super rebus Ecclesiasticorum, & illam imponentes incuriunt excommunicationem *cap. quamquam, & Bullæ Coenæ can. 8.* vt docet Duardus *in Canon. 5. quest. 6. num. 15. par. 1. tractat. 2. resolut. 48.* Non solum si imponatur super bonis Ecclesiasticis, sed etiam super patrimonialibus: nam vbi canon dicit imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum Ecclesiarum bonis, distinguit distinctionem eorum à dictione Ecclesiarum, vnde cadere non potest, nisi in bona pa-

Et nun-
quam erit
iusta, si tã-
gant Eccla-
sticos.

Etiã quo-
ad patri-
monialia.

*Data.
Empta.*

*Vel quomo-
documque
acquisita.*

*Etiamsi
tangant
indirecta.*

rimonialia, quæ nullo modo ad Ecclesiam pertineat. Idem habetur in cir. cap. quamquam, de censur in 6. & cap. 1. de immunit. Eccles. docentque Theologi communiter cum Homobon. part. 2. tractat. 21. cap. 6. quæst. 9. contra Bodadillam tom. 2. lib. 2. cap. 18. num. 160. aliosque Iurif. consultos apud ipsum, qui supradictam doctrinam restringunt ad bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici sunt ordinati. part. 1. tractat. 2. ref. 40. & tr. 3. resol. 2. in fine, & part. 5. tractat. 1. resol. 27. §. Resat. Et eadē est ratio de bonis Clericorum acquisitis ex testamento, donatione, & rptione, aut quovis alio titulo, ut dicemus verb. Immunitas Ecclesiastica, n. 4. Quare improbanda videtur consuetudo Neapolis, quod Ecclesiastici solvant gabellas super bonis donatis, teste Riccio part. 4. Collect. 901. ut eam improbat Duardus in can. 18. Bullæ Cornæ quæst. 6. n. 12. & nos generaliter omnem talem consuetudinem Verb. Consuetudo, h. n. 2. part. 1. tractat. 2. resol. 43. Non solum autem directè, sed nec indirectè onerari possunt Ecclesiastici pondere gabellarum. Unde si imponatur ex quavis iusta causa gabella, etiam modicissima, communiter à laicis, & Ecclesiasticis solvenda, ut si augeatur modicum pretium comestibilium absque ipsorum consensu, & licentia Papæ, ut infra, immunitas Ecclesiæ violatur. Ita Megala part. 2. lib. 2. cap. 17. quæst. 6. num. 106. & alii contra Malderum in 2. 2. tractat. 5. cap. 6. dub. 11. (Nec ad rem distinguit Sylvest. verb. immunitas num. 2. dum talem gabellam tunc non licere inquit, quando imponitur animo extorquendi à Clericis pecunias, cum aliter non possint. Nam exemptio Clericorum non dependet ex bono, vel malo animo imponentium gabellas par. 1. tractat. 2. resol. 83.) Quare Henricus lib. 5. cap. 15. num. 5. in gloss. litt. P. admonet in tali casu aperiri tabernam peculiarem, in qua Ecclesiasticis victualia absque gabellæ onere vendantur. Sed hoc etiam patitur difficultatem: quia arctat Ecclesiasticos ad emenda victualia in vna taberna, cum de iure liberi sint ad emenda v-

bicumque sibi placuerit part. 1. tractat. 2. ref. 40. 83.

Ex quibus patet, pragmaticam super chartam, vulgè dictam *Papel sellado* si imponatur solvenda etiam ab Ecclesiasticis, violare immunitatem. Est enim gabella, quia eius taxatio est immoderata, & non potest mereri nomen pretii: quod autem dicunt, excessum valoris sumi à Principe, sicut augmentum monetæ in casibus necessitatis, aut computari inter regalias, quæ licitè sumuntur ab Ecclesiasticis, non solvit difficultatem, nec tollit, quin hæc pragmatica sit gabella: nam augmentum monetæ sumitur in casu necessitatis publicæ, deficiente æratio & tunc habet rationem gabellæ, ut ait Mariana de iust. reg. lib. 3. cap. 8 & etiam gabellæ veniunt nomine regalæ, sicut angariæ, perangariæ, portus, &c. quibus Ecclesiastici non tenentur. Vlpian. enim in l. interpublica, §. ult. ff. de verb. signific. numerat inter vectigalia redditus Fisco provenientes ex salinis, ut notat Poratius de arar. lib. 5. cap. 4. quæ tamen sunt de Regalibus, & vectigalia vocantur à Buccero de Regal. cap. 3. num. 141. proventus ex piscariis, quæ etiam de regalibus sunt. Accedit contra prædictam pragmaticam, quod per eam interdicitur Ecclesiasticis, quod sibi de iure licitum est, nimirum ut in iudicio chartis papyraceis absq; nota regii sigilli, quidquid autem restringit Clericorum libertatem, prohibendo, vel præcipiendo illis, quod nec divino, nec Canonico iure prohibitum, vel præceptum est, violat immunitatem, ut dicemus verbo *Statutum*. Neque dicas, dictam pragmaticam latam esse propter bonum publicum ad vitandas fraudes instrumentorum, &c. nam etiam stante pragmatica falsificati possunt instrumenta, cum charta signata omni clementi liberè sit exposita. Adde, quod publica utilitas non operatur validitatem statuti, si non concurrit potestas in statuente, ut Felinus in cap. Ecclesiam num. 89. Unde publicum bonum, & utilitas non prohibet laicis iurif.

*Ut est prag-
matica di-
cta (Papel
Sellado.)*

risdictionem aliquid statuendi circa Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, cap. bene quidem dist. 96. cap. qua in Eccl. de const. & alibi passim. p. 6. tract. 3. resol. 7. §. Sed ad rem. Et ita haec sententiam tenet P. Araujo. in 1. 2. q. 97. disp. 2. scilicet 5. quem vide p. 6. tr. 8. res. 1.

Vi si impo-
natur em-
poribus tā
Ecclesiasticis
corum,
quam lai-
corum, se-
cundum
aliquos.

Maius dubium est, an sit contra immunitatem gabella soluenda ab emptoribus rerum tam laicorum, quam Ecclesiasticorum. Nam Molina de iust. tom. 3. tract. 2. disputat. 653. num. 5. & alii negant? Quia emptores Ecclesiasticorum non praegravantur emptoribus laicorum, & Ecclesiastici semper habebunt suū pretium legale indivisibile, & inalterabile, gabella verò quae illi additur, est ab illo distincta, & pertinet ad emptores. At Menoch. lib. 2. cons. 136. cum aliis affirmat; tum, quia Ecclesiastici habent ius ita liberè contrahendi, ut ne laici cum eis contrahendo gabellam solvant: tum maximè, quia existente gabella, res minoris venduntur, n. m. pretium statuitur consideratis multis circumstantiis, praesertim gabella. Belleus part. 1. tit. de exempt. Cler. §. 8. numero 2. distinguit: aut gabella est adnexa contractui venditionis, & tunc est iniusta, quia laedit venditorem immunem: aut est ad vera actui separato à contractu, v. gr. asportationi, & tunc est iusta, quia non laedit Ecclesiam, part. 1. tractat. 2. resolut. 49.

3 Possunt nihilominus Principes absque metu censurae vestigal laicis, & Ecclesiasticis permittim imponere ob publicam necessitatem, v. gr. tempore pestis, certis conditionibus concurrentibus. Quarum prima est, ut facultates laicorum non sufficiant. Et quidem tunc non sufficere dicuntur, quando defunt facultates non solum communitatum, sed ipsorum etiam particularium relictis necessariis secundum statum, etiam in necessitatibus aequè Clericos, ac laicos respicientibus, & sic hanc facultatem concessit Dominus Noster Viban. VIII. pro Ducatu Mediolanensi, quoniam, ut ipse, *Universitatum, & hominum eiusdem status facultates non sup-*

petunt. expende illud *universitatum, & hominum.* Et certe alias Clerici talibus gabellis ferè semper obnoxii essent, quia civitates in communi non sunt tam opulentæ, ut pro communibus necessitatibus sufficiant; & sic pari passu laici, & Ecclesiastici incederent. Ita Megala vbi supr. num. 123. contra Palaum tom. 2. tractat. 13. *disputatione vnic. punct. 9. numero 9. part. 3. tractat. 5. resolutio. 11. §. Quæro tertio.* Recitanter olim part. 1. tractat. 2. resolutio 134. P. Publica autem necessitas intelligitur illa, quæ aequè principaliter concernit laicos, & Clericos, non quæ istos secundo, & minus principaliter respicit, ut est in reparacione murorum, pontium, &c. in custodia Regni, manutentione exercitus in partibus inimicorum, ne hi naturale Regnum invadant. part. 1. tractat. 2. resolutio 79. & faciendis expensis pro primo introitu Regis in civitatem, part. 3. tractat. 1. resolut. 11. & similibus, unde in his casibus gabellas ab Ecclesiasticis exigentes violarent legem cap. non minus, & cap. adversus, de immunitat. & canonem 18. Bulla Coena, nec non legem Civilem authent. item nulla communitas, Cod. de Episcop. & Cleric. in qua correctæ fuerunt l. ad instructiones, & leg. placet num. 1. Cod. de Sacram. Eccl. ut docet Azorius part. 3. lib. 5. cap. 19. quæst. 10. Ita Theologi communiter cum Homobono, part. 3. tractat. 11. cap. 6. quæst. 9. contra aliquot Iuristas, part. 1. tract. 2. resolut. 39. & tract. 3. resolut. 22. Secunda conditio est, ut concurret consensus populi, & Clerici, & nomine Clerici non intelligitur solum capitulum Cathedralis, ut docuit Suarez de immunitat. lib. 4. cap. 26. num. 16. Sed Clerus totius diocesis, vel saltem alia Capitula eiusdem Urbis, & Vicariis foranei diocesis, iuxta Barbosam in Collect. tom. 2. lib. 3. tit. 49. num. 7. & alios. Rota autem Romana apud posthum. Farinacii tom. 2. decision. 42. requirit consensum totius Clerici, quia quod omnes tangit, debet ab omnibus peculiariter approbari, cap. cum omnes de constit. part. 5. tractat. 3. resolut. 11. §. Quæro secundò. Tertia conditio est,

Concurr-
rentie con-
sensus Cleri-
ci.

Et Summò
Pontifici.

est, vt præcedat licentia Summi Pontificis, sine qua consensus Episcopi, & Clerici iuxta capit. *adversus*, non sufficit etiam in casu, quo necessitas publica concerneret & quæ principaliter Ecclesiasticos ac laicos, non obstantibus iis, quæ docuit *part. 1. tractat. 2. resolut. 4.* quæ melius explicavi postea *resolut. 133.* (Nisi periculum esset in mora, in quo casu pro prima gabellæ impositione, modicave duratione vsquequo Summus Pontifex adire possit, sufficeret consensus Episcopi, & Clerici. Ita Palus

Cuius Bullas accipientes Episcopi, & executuri examinet, num sup- plicata sint vera.

Et tunc ex actio fiat per Ecclesiasticos deputatos ab ipsis.

ubi supra numer. 7. & Rota in vna Leodiensis gabellæ die 29. Martii 1604. Quapropter Vrbes Florentia, Panormus, & Mediolanum pro imponendis gabellis similibus in necessitatibus, impetraverunt Bullas Summi Pontificis *part. 5. tractat. 1. resolut. 11. & 15.* Admoneri autem debent Episcopi, vt cum tales Bullæ impetrantur, advertant, non narrata in supplicationibus vera sint, non id intendunt Pontifices, dum dicunt *Stantibus præmissis, consisto tibi de narratis, & cetera.* Immo videntur audire debere Clerum, & alios, de quorum interesse agitur: nam in Bullis dicitur, *vota Clero, & c.* Ita Marchius *de peste part. 4. capit. 4. num. 29. resolut. 11. cit. §.* Notandum. Quando verò Ecclesiastici stantibus prædictis, gabellas solvere tenentur, tantum abest, vt à iudice laico compelli possint, vt docuit Salgado, *part. 4. capit. 4. num. 100. part. 1. tractat. 2. resolut. 42. & part. 3. tractat. 1. resolut. 44.* Quod exactio fieri debeat per personas Ecclesiasticas deputatas ab Episcopo, vt expressum est in Bulla Urbani VIII. concessa pro Ducatu Mediolani *part. 5. tr. 1. resolut. in fine.*

An Panormi licitè solvatur in fine anni (loca sciato?)

4. Petes hic. An liceat Republicæ ab Ecclesiasticis gabellas exigere, animo eas restituendi postea in fine anni, vt facit Civitas Panormi soluendo *loca sciato.* Quardus *quæst. 15. num. 3.* negativè respondet, quia magno incommodo est illis solvere, vt post tantum tempus recuperent nisi id ipsis compensetur soluendo aliquid plus. Sed quia hic Panormi id fit cum consensu Episcopi,

& Cleri, non habeo scrupulum *part. 1. tr. 2. res. 45.*

5. Circa causam materialem proximam, Toletus *lib. 5. cap. 74.* cum aliis multis damnat vsum imponendi gabellas super rebus ad proprios, & familiaris vsus necessariis, puta frumento, vino, oleo, carnibus, &c. Tum quia prohibetur in *l. universi, Cod. de vectig. & in l. omni, eod.* determinatur, vt gabellæ imponantur solum in rebus mercimonii, & negotiationis causa asportatis. Tum etiam, quia tales gabellæ onerant æquè pauperes ac divites. Immo plus illos, quia panem, vinum, & reliqua comestibilia frequentius emunt, quam divites; quod tamen est contra iusticiam distributivam. Adde, quòd his gabellis onerantur etiam peregrini, qui non tenentur ad tributa. Ex quibus Lessius *lib. 1. cap. 33. dub. 7. n. 51.* tales gabellas in his casibus tantum imponi permittit, nimirum, quando ad esset consensus populi, vel immemorialis consuetudo: nã cum hæc gabellæ, inquit Turrianus in *2. tom. 2. disputat. 14. dub. 3. num. 1.* nõ sint prohibita iuræ naturæ, sed civilitanam, legitime præscripta consuetudo potest illas iustificare. Item quando urgente necessitate publica, alia vectigalia exigere non possent, aut non sufficerent, aut quando securitati alium rerum aliunde de vecturatum aliter consuli non posset. Hæc opinio est probabilis. Sed placet opinio Suarez *de leg. lib. 5. cap. 16.* & aliorum absolute docentium, tales gabellas esse iustas. Primò, quia in illis servatur proportio, quantum potest, nam pauperes pro numero suæ familiaris in comparatione ad divites de huiusmodi rebus minus emunt, & sic minus solvant. Secundò, quia, vt notat Malderus in *2. tractat. 5. cap. 6. dub. 6.* id quod pauperes solvunt æqualiter cum divitibus, cum isdem sibi compensant eo carius vendendo operas suas, quo carius valent comestibilia. Terriò, quia oppressio pauperum, quæ in his opponitur, contingit etiam in gabellis mercium, & negotiationum, nam quò mercatores suas carius emunt merces, eò

carius

carius pauperibus vendunt. Et tandem, quia tales gabellæ minutim, & veluti infensibiliter solvuntur, minoraque habent murmura, & minora incommoda, quam in censu capitis, aut patrimonii, nam in æstimatione patrimonii interveniunt ostia, depravata iudicia, &c. multi etiam exactores sunt necessarii, quorum stipendiis crescit tributum. Leges in contrarium citatas Turrianus ubi supra ait mutari posse, præsertim quod gabellas imponunt Principes, & Magistratus habentes onerum, & mistum Imperium. Ad illud de oppressionem pauperum, patet ex dictis. Ad illud de peregrinis responderetur, quod Peregrini in nostris laboribus solvunt, compensari cum eo, quod nostri solvunt in suis. Ita Malderus in 2. tractat. 5. cap. 6. dub. 6. part. 1. sr. 11. resolut. 38. & part. 1. tr. 17. res. 28.

Si vires Regni sufficiunt.

6 Ex parte causæ formalis gabella iusta est, si imponatur cum proportione non solum vasallorum inter se, ut mox num. præcedent. dictum est: sed etiam absolute ad vires Regni. par. 1. tractat. 3. resolut. 2. nam posita etiam necessitate, & causa iusta in aliis generibus, si vires Regni non sufficiunt, gabella iniuste imponitur. Ibid. resolut. 9. Immo si vasalli sint multum onerati, Rex non solum non debet novum tributum exigere, novaque gabellas imponere; sed etiam antiquas minuere, & suspendere gratias, & pensiones etiam in remunerationem concessas: nam hæc concedi solent, & debent cum conditione,

Etiamsi o. d. v. a. par. tem. valo. ris. ip. s. a. u. rerum ex. cedat.

quamdiu Regnum solvere poterit. Ita Aponte de potest. pror. tit. 5. num. 21. & sequent. Ibid. resolut. 14. Dubitat præterea Corlectus in propugn. vestig. serici, an gabella excedens octavam partem valoris rei, propter l. ex protestatione, Cod. de vestig. sit iusta. Sed, si ad sint cætera requisita puto dictam legem non obstat: tum quia non obligat, nisi in Regnis nunc subiectis Imperatori, ut docet Suarez de leg. lib. 5. cap. 16. num. 5. tum etiam quia per contrarium usum abrogata fuit. Vide Malder. ubi sup. dub. 5. part. 2. res. 133 §. Quæ ad secundum. Summa Diana.

7 Denique iustitia ex parte causæ si nulla est, quod gabella imponatur ob publicam utilitatem, & in necessitate communi. Ita Turrianus in 2. 2. tom. 2. nisi ob necessitatem, part. 1. tractat. 3. resolut. 2. Publica necessitas dicitur etiam necessitas Regis, nam hæc quoque vergit in perniciem totius Regni, etiam si in illam sua culpa redactus sit, ut propter ludam, largitiones immoderatas, bella iniusta, vel quid simile, in quibus proinde casibus gabella pro sublevanda Regis miseria iuste imponitur, ut docent Neoterici communiter. Nisi quod Lefsius lib. 1. cap. 33. dub. 6. num. 48. advertit, in his casibus debere Reges a prodigalitatibus, & sumptibus parum necessariis abstinere. Ibidem resolut. 4. Publica item necessitas dicenda est bellum, quod Rex patitur in aliis Regnis: nam si hæc debellatur, periclitabitur quoque nostrum: quia inimici despecta, ut potè dominura, Regis maiestate, ad auferendum omnia ab eo Regna animum applicabunt. Quare bonum est nobis, ait Vasq. de restit. cap. 6. §. 3. dub. 1. n. 7. inimicos nostris sumptibus alibi profligari, aut saltem detineri, & nos interim pace gaudere, quam illos domi infensos habere. Indecorum autem esset Regi maiestati, ac contra legitima regna iura quod Rex unico contentus Regno, alia, quæ iusto possidet titulo, ab aliis usurpada relinqueret. Sed hæc omnia procedunt de iure communi, & nisi obstant leges municipales alicuius Regni, ut obstat in Regno Sicilia, ut dicemus infra Verbo, Parlamentum, n. 5. Ibid. resolutione 5.

Sed nulla gabella imponi debet, nisi ob necessitatem publicam. Vel etiam ipsius Regis. Etiam culpabilis.

Et ob bellum passum in aliis Regnis.

Vbi non obstant iura municipalia.

GABELLAS

Soluere.

8 ¶ Gabellas soluere tenentur vasalli, & subditi imponentiū, non tenentur nisi sint privilegiati. Et verò non tenentur Clerici, etiam in minoribus, etiam consueti. Ita Molina tom. 3. tra. 2. surati.

C c c

Et. 2. surati.

vicii, & gaudent privilegiis fori, & canonis tanquam personæ Ecclesiasticæ, *part. 6. tr. ref. 7.* Et secundum Barb. *ubi sup. num. 15.* gaudent etiam vxores viduæ supradictorum Equitum, *p. 3. tr. 1. ref. 45. in fin.*

Item mulieraster-
tiaria,
vulgò, Bizocche,
zocche.
12. Quartò eximantur mulieres tertiarie D. Francisci vulgò Bizocche, etiam in suis domibus habitantes, si castam & cælibem vitam ducunt. Ita novissimè Squillante *cap. 7. dub. 1. numero. 42. part. 4. tractat. 1. resolutione 31. §. Notandum.*

Item coloni
partiarie
Ecclesiasticorum.
13. Quotò coloni partiarie Religiosorum, & Ecclesiasticorum. Ita Abbas *lib. 1. conf. 9. n. 2. & Peyrin. tom. 1. constitut. 2. l. 11. §. 33. n. 142.* Et patet ex Bulla Pij V. eximenter datis, gabellis, &c. non solum personas Ecclesiasticas, & eorum bona, sed etiam laboratores, colonos, arrendarios, affectuarios, suorumque negotiorum gestores. Quod præsertim procedit, quando colonus cum Ecclesia ab initio pactus esset, de gaudenda exemptione pro parte sibi comperitura, vt docet Maccabrunus *conf. 18. num. 39.* Concedi tamen posset cum Filliucio *tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 302.* quòd Ecclesiasticorum coloni teneantur soluere gabellas in asportatione fructuum de loco ad locum: gabellam verò vulgò dictam *del fiore* nullo pacto, quia cum hæc gabella taxatur, fructus sunt adhuc affixi solo Ecclesiastico, *p. 3. tr. 1. ref. 19.*

Es eorum
emphyteu-
ta.
14. Sextò, emphyteuta Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum non tenentur soluere gabellas pro re emphyteutica. Ita probabiliter Felician. de Solis *de cons. tom. 2. in addit. lib. 1. pres. num. 1.* contra Ronaldum *lib. 4. conf. 61. n. 14. & 15.* Idque ratione connexionis domini vtilis cum directo, quod iuribus, & DD. auctoritate firmatur in decisione Rotæ Romanæ coram Cardinali Mellino *die 28. Maii 1631.* apud Marinum *ref. quot. cap. 207.*

Abiq; po-
testate re-
dimendi.
15. Quàm opinionem in *part. 3. tractat. 1. resolut. 24.* probabilem iudicaverat. Sed hoc non procedit cum censuario Ecclesiæ, & eo, qui aliquod prædium

ab Ecclesia reciperet in censum emphyteuticum cum potestate redimendi, nam in hac forma contractus nullum dominium remanet penes Ecclesiam, aut personam privilegiatam, sed solum ius recipiendi annuam pensionem. *Resolut. 24. cit. §. Sed hoc.*

GABELLAS FRAVDARE.

15. **G**abellæ esse possunt aut evidenter iustæ, aut probabiliter, aut dubiæ dubio negativo, quia scilicet de illarum iustitia vel iniustitia nulla ratio probabilis redditur. Et quidem in hoc ultimo casu Molin. *de iust. tom. 3. tr. 2. disp. 274. num. 15.* docet fraudari posse: quia in dubio melior est conditio possidentis, & gabellæ novæ semper præsumuntur iniustæ. Donec contrarium constet: vnde in *cap. quamquam,* *Tam negat.* *de cons. in 6.* tributa regulariter dicuntur contrariam iuri canonico, & civili, & in *cap. peruenit,* *de cens.* ait Pontifex, prius cognosci debere census iustitiam, quàm solui. Neque verò præsumendum pro Rege, cum de illius interesse agitur. Sed Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 64.* tenet fraudare non posse. *part. 4. tr. 3. ref. 39.*

16. Qui tamen *dub. 6. num. 67.* sine vilo scrupulo fraudari posse inquit, si de illarum iustitia adsint rationes vtrunque probabiles, & tunc esse veluti bellum inter Regem, & populum vtrunque iustum. Et in hoc sensu valere regulam iuris, *In dubio melior est conditio possidentis.* Contrarium docet Vasquez *de restit. cap. 6. §. 3. dub. 5. n. 78* ex dicto communi; *In dubio præsumendum pro superiore.* Vtraque sententia est probabilis, vtriusque rationes solvuntur. Primæ, dicendo: quod non sit par iustitia in tali bello, quia præponderat iustitia Principis iuste exigentis. Et conditionem possidentis esse meliorem ante, non post sententiam. Secundæ verò, dictum procedere in casu, in quo non agitur de interesse inferioris. Vide Azorium *p. 3. lib. 5. cap. 22.*

Ccc 27 quest.

Gabellæ aliqui docent fraudari posse, in dubio de illarum iustitia.

Tam negat.

Quàm positivum.

Imò etiã
sint eviden
ter insta.

quæst. 7. par. 1. tract. 3. ref. 21. & par. 7. tr. 17.

ref. 9.

17 Porro gabellam evidenter iustam fraudare, videtur mortale, & fraudantes ad restitutionem teneri, si non accedat titulus compensationis, iuxta dicta V. *Compensare, n. 2.* Nam, sicut Principes debent Republicæ custodiam, & vigilantiam, ita Respublica debet vicissim Principi congruum sustentationi subsidium. Et præterea huiusmodi fraudes cadunt in damnum euentium gabellas. Ita Ortiz in summ. cap. 3. num. 4. & DD. communiter. Sed Duardus in can. 18 Bull. Com. quæst. 12. nu. 19. contrariam sententiam tenet, & late probat. eamque probabilem vocant Lesius dub. 8. n. 55. & Bonacina de contr. dist. 1. quæst. 9. pun. 2. num. 3. quia probabile est, leges penales non obligare in conscientia. Ad primum argumentum respondet Duardus fraudantes gabellas non intendere violare legem naturalem mandantem solui Principis iure, ut illud patrum retineant, quod in lege dure pœnali, & subditorum arbitrio relinquatur. Ad secundum respondetur, euentes vestigalia sales fraudes non ignorare, & ob id vilius emere: & quod cum multis amitteat, cum uno, quem in flagranti inveniunt, lucrifacere. Ex quibus S. V. gabellas, num. 6. inquit, fraudantes gabellas iustas, non esse ad restitutionem cogendos par. 1. tract. 10. ref. 19.

G V L A.

Gula quid sit.

Gula est vitium ex septem vitiiis capitalibus, consistens in appetitu cibi, potus immoderati, immoderati inquam aut quoad tempus, aut quoad pretium, quantitatem, vel qualitatem ciborum, aut denique quoad nimiam & extraordinariam complacentiam de illorum gustu. Et quidem si appetitus inordinatus versatur circa cibum, dicitur comestatio, & crapula; si circa potum, ebrietas. Est aliquando gula peccati mortale, & regulariter quociens co-

Quomodo

Et quale

medantur cibi temporibus prohibitis, in reliquis ut plurimum veniale. ¶

2 Quæres: An comedere, & bibere absque necessitate ob solam voluptatem, sit peccatum saltem veniale? Respondet Saneius in select. disp. 2. num. 14. negativè: dummodo esus & potus non noccat: nã si res odoriferas olfacere, & res pulchras ob meram delectationem inspicere, nõ est peccatum, cur peccatum erit in eundem finem comedere? nisi faciamus gustum peioris, quam sensus ceteri, conditionis p. 3. tr. 5. ref. 6.

3 Sed quid, inquires, si quis ad verterter comedit usque ad vomitum? Respondet cum Ioanne Henriquez cap. 19. num. 9. hunc non peccare mortaliter, sed venialiter, si in hoc non ponit ultimum finem, & salutem corporis nonabiliter non lædit: nam non facit contra aliquod præceptum Dei, vel Ecclesiæ. par. 5. tr. 13. resolutione 40.

H A E R E S I S.

1 Hæresis est error hominis Christiani in rebus fidei cum pertinacia. ¶ Ut ergo quis sit hæreticus, requiritur primò error in intellectu: quamvis enim extrinsecus dæmonem colat, aut quocumque actus hæreticales exerceat, si bene credit, non est hæreticus, quamvis, quia hæc et minima indicant internum errorem in fide, possit ab Inquisitoribus puniri, ut dicemus V. Inquisitorum iurisdictio in qua delicta. An vero à simplici Confessario absolui possit, dictum est V. Absolvere ab hæresi, & aliis criminibus S. Officii. p. 1. tr. 5. ref. 1. p. 4. r. 4. ref. 1. 40. in fine.

2 Error autem intellectus debet esse cum assensu positivo: hæresis enim est erroris electio: unde dubius in fide non est hæreticus, positivè; sed solù privativè, quatenus caret assensu fidei. Et ita intelligi debet auctoritas Stephani PP. in c. 1. de hæ. Ut satis probabiliter, & tutè explicant Purcan. in 2. 2. q. 11. Art. 2. dub. 2. & alii contra Fabr. de sacram. Or.

An & quale peccatum sit, comedere, & bibere ob solam voluptatem? Et comedit, reussq; ad vomitum?

Hæresis est error hominis Christiani circa fidem.

Cum assensu positivo.